

Priloga vsak četrtak in
velja s poštnino vred ali
v Mariboru s pošiljanjem
za dom za celo leto 25 din.,
za leto 12:50 din., četrt leta
7:50 din. Izven Jugoslavije
45 din. Naročnina se pošlje
na upravištvu „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Člani se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje vnaprej.
Redakcija Interurban št. 115.

Posamezna številka stane 1 c. l. a.

Poštnina plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Roko-
pisi se ne vračajo. Uprav-
ništvu sprejema naročila,
inšerate in reklamacije.

Cene inšeratov po dogo-
voru. Za večkratno oglašje
primeren popust. Neopredelene
reklamacije so pošiljane
prosto.

Čekovni račun poštnega
urada Ljubljana št. 10.400.
Telefon Interurban št. 115.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

51 številka

MARIBOR, dne 6. decembra 1928.

57. letnik.

Smernice ljudsko-izobraževalnega dela.

V pogovoru, ki ga je imel v Londonu voditelj hrvatskih seljakov Radič z nekim vplivnim in čislanim angleškim državnikom, je ta državnik glede na Slovenijo in Slovence izjavil: «Divna zemlja! Krasen kulturni narod!»

Pohvala, ki nam prihaja iz vrst tako velikega in kulturnega naroda, kakor je angleški, pomenja za nas Slovence veliko čast. Veličina našega naroda ni ostala svetu prikrita, marveč je prodrla do poznanja in priznavanja ne samo pri sosedih, temveč tudi pri oddaljenih narodih.

Veličina našega naroda ni v njegovem številu. Po broju članov spada naš narod med najmanjše. Cesar pa mu nedostaja po zunanji številčni sili, to mu je narava in njen vsemočni in vsemodri Početnik nadomestil z notranjo silo duha in volje. Tako je naš narod usposobljen, da more pomanjkanje članskega števila in v njem ležeče moči, nadomestiti s kulturo svojih članov.

Ako hoče naš narod vršiti svojo nalogo v krogu večjih narodov, morajo se vsi člani naroda zavedati, da je vsak izmed njih pozvan, da dela po svojih močeh in razmerah za pomnoženje in razširjenje prave narodne kulture. To je velika naloga našega prosvetnega ali izobraževalnega dela med slovenskim ljudstvom.

Danes je imela naša največja ljudska izobraževalna organizacija Slovenska krščansko-socialna zveza svoj občni zbor v Mariboru. Pri tej priliki je predsednik štajerske Zveze poslanec dr. Hohnjec imel govor, v katerem se je najprej ozrl na dosedanje uspehe našega ljudsko-izobraževalnega dela, ki je našlo priznanje celo v daljnem tujem svetu. To priznanje nas mora ob enem bodriti, da ta naš največji narodni zaklad skrbno varujemo ter množimo. Ta zaklad ima to posebno svojstvo, ki ga nimajo drugi zakladi, da se z delitvijo ne zmanjša, marveč raste. Čim več ljudi je deležnih narodne kulture, omike in izobrazbe, tem večji je ta zaklad.

V čem je pa prava omika in izobrazba? Dr. Hohnjec je odgovoril: «Ni v množstvu tega, kar kdo zna, marveč v moči in sposobnosti za rešitev nalog, ki jih stavi življenje.»

Življenje stavi velike naloge posamezniku in celemu narodu. Ali je naš narod sposoben ter ima dovolj moči za rešitev teh nalog? Kaj je narodu potrebno, da ima v svojem delu in boju uspeh? Na to vprašanje je dal v letošnjem poletju odgovor angleški ministrski predsednik Baldwin s temi-le besedami: «Vsakemu narodu je potrebno za njegov uspeh, prvo: da brani in hrani vero svojih očetov, drugo: da ima čvrsto zaupanje v svojo bodočnost, tretje: da nad vse ljubi delo.»

Živ pokopan.

Po angleškem izvirniku A. Bennetta napisal Paulus.
7. nadaljevanje.

Aleš Blaž je bežal domov.

Ves plašen, kakor bi mel slabo vest, se je izmuznil mimo sluga v veži. V stran se je obračal, ko mu je naročil, naj mu nakupi večerajšnjih in današnjih časopisov, vseh, kolikor jih je mogel dobiti.

Doma med štirimi stenami svoje sobe se je počasi pomiril. Vdal se je razmišljanju.

Torej svet je zvedel za njegovo smrt! — «Ze veš najnovejšo —? Aleš Blaž je umrl!» Tako pravijo danes drug drugemu.

Seve, tisti suhi zdravnik! — Ni imel boljšega posla ko da je obesil to novico na vse telefonične in brzojavne žice! Zato je tudi Šime Blaž s tako naglico prihitel. In tudi Lenka Strnadova je že vedela za njegovo smrt.

Dogodek na kolodvoru mu je stopil pred oči.

Kaj si neki mislita ženski o njem —? Ali sta videli, kaj se mu je zgodilo? Morebiti si mislita, da jima je namenoma ušel —? Navsezadnje, saj bi bil šel z njima! Bi se bil vsaj na lep način izognil tem — norcem, ki so žalovali za mrtvim — malopridnežem!

Kruto se je nasmeljal. Pravzaprav bi se bil najrajši razjokal. Končno, ljudstvo ga je že precej rado imelo, ko je še živel. Ampak častnikarji in založnik, ti so kovali denar iz njegove slave! — Se celo iz njegove smrti!

In on —? Kaj so njemu dali, ko je še živel —?

Greenka kletvica mu je ušla na račun založnika —.

Jezen je bil, vznemoljil ga je sebični, neumni svet. Janova mu je stopila pred oči Lenka.

Na prvem mestu je torej vera, njena ohranitev in obranitev. Na to mesto jo stavi ne takozvani klerikalizem, marveč ministrski predsednik največje svetovne države. Baldwin se gotovo ne bo razburil, ako ga radi tega naši liberalci in takozvani svobodomiselnici počastijo s pridevkom klerikalizma.

Vera je za obstoj, razvoj in napredek vsakega naroda največjega pomena. Ona je tista velika, celega človeka, ves narod in vse razmere obsegajoča in prešinjajoča duhovna sila, ki se ne da z drugo nadomestiti. Nenadomestljiva je zlasti sedaj za razmere, ki so nastale kot vojne in poveljne posledice. Obnova držav in narodov je brez verskega prenovljenja nemogoča.

Italijanski fašistovski poglavar in državni gospodar Mussolini je že večkrat v javnosti povdarjal dejstvo, da se je med italijanskim narodom med in po vojni dogodilo versko prenovljenje. V tej verski obnovi, kojoj hoče gojiti in jačiti, vidi Mussolini največje jamstvo za uspeh italijanskega naroda in njegovega stremljenja. Mussolini ni osamljen s svojim mišljenjem. Znani nemški sociološki pisatelj Werner Sombart — po veri protestant — naglašuje v svojih spisih in govorih, da je brez verskega razsvetljenja propad človeštva neizogiben.

Mi se torej nahajamo, tako je povdarjal dr. Hohnjec, v jako številni in raznoliki družbi, ako smatramo vero kot absolutno potreben pogoj za življenje in napredovanje naroda v duševnem, telesnem in gospodarskem oziru. Nobeno plašenje in sramotenje s klerikalizmom nas ne bo oviralo, da ostanemo na tisti poti, po kateri smo hodili doslej. Vse naše izobraževalno delo bo slejkoprej ostalo na nepremakljivi, kot skala trdni podlagi žive in oživljajoče vere. Kdor se zaletava v to skalo, buta z glavo ob zid. Skala se ne bo razbila, marveč glava bo trpela škodo. To naj imajo pred očmi vsi oni svobodomiselniki med učitelstvom, ki so na zborovanju učiteljskega združenja v Beogradu proglasili načelo: Vsi duhovniki ven iz šol! Kakor poročajo veri neprijazni listi, je to proticerkveno hujskanje baje doseglo uspeh, da se bo v zakonskem načrtu o narodnih šolah člen 30 v toliko spremenil, da podučuje učitelj v ljudski šoli vse predmete, torej tudi vero. To je direktna vojna napoved našemu in hrvatskemu katoliškemu narodu. — Mi to borbo sprejememo z ono samozavestjo, s katero smo doslej vodili vse boje za naše verske svetinje. Mi že danes dajemo vsem svobodomiselnim med učitelstvom in v drugih krogih na znanje, da bodo trčili ob odpor, kojega se niti ne zavedajo. Kdor buta ob skalo, si pokvari glavo ter si jo razbije, ako ne odneha.

Čvrsto zaupanje v svojo bodočnost, je drugi pogoj za uspeh naroda. Mi to zaupanje v bodočnost črpamo iz svoje preteklosti. Z lastno močjo smo ohranili zemljo, na kateri živimo, ter obranili svoj narodni značaj. Naši sosedje, jaki po številu in po duševni in gospodarski sili, nam niso mogli ugrabiti naše zemlje ter nas narodno potujčiti. Mi ostanemo, kjer in kar smo.

Kaj si bo mislila? Da je neolikan, skrajno neolikan. Zapustil jo je, ušel ji je — Tako bo rekla.

Ne, to ni smelo biti! Razložiti ji je moral, kaj se mu je zgodilo! Da ni sam kriv. Saj bi bil šel z njima! Pisal bi ji —.

Pa njenega naslova ni vedel. Uro vožnje z vlakom, «Mirni dole nekje v samoti —. Kdo bi to našel! Da bi popraševal —? Ne, tega ne, za nobeno ceno ne!

Morebiti pa bo sama zahtevala pojasnila. Da, zelo verjetno je bilo. Saj je naredil dober vtis nanjo. «Tako dober, priden človek!» je rekla. In njegovo sliko je še imela. In tudi njegov prejšnji naslov. Skoraj gotovo, da mu bo pisala na naslov rajnega Hinkota —. Kaj je moral sporočiti svojemu «mrzlemu stricu», naj pošlje morebitna pisma k «Trem zvezdam».

Da, tako bo najbolje. Ne zaradi česa družega morebiti —. Ampak zato, ker ni hotel biti neolikan v njenih očeh. Pošten človek je hotel biti. In vrhu tega, čemu bi si prikrival —? «Smilite se mi! Toliko let, pa sam —!» Tako je rekla. In te besede so vkljub vsemu povzročile majhno revolucijo v njegovih življenjskih nazorih. —

In Aleš je sedel ter napisal tole pismo:

Gospodu Šimenu Blažu.

Spoštovani gospod! Če pride kako pismo zame na moje dosedanje stanovanje pri gospodu Alešu Blažu, mi ga prosim pošljite v hotel «Pri treh zvezdah». — Vdani

Hinko Brglez.

Zapečatil je pismo in pozvonil.

Sluga je vstopil.

«Ste kupili časopise?»

«Da!» Položil je debel sveženj papirja na mizo.

«Se vsi?»

Posrečilo se je sicer našim sosedom, da so odrgali velike dele slovenske zemlje ter jih pridružili lastni državni posesti. Osvojili so zemljo in telesa, ki hodijo po tej zemlji, osvojili pa niso duha naših ljudi. Slovenski duh bo ostal med našimi brati, ki so pod nemškimi in italijanskimi vladstvom, ta duh jih bo držal kvišku ter bo tkal nevidne, pa trdne vezi med njimi in nami, ki živimo v narodni državi. V upu na pridružitve naših ločenih bratov k našemu narodnemu telesu je hkrati najboljša utemeljena naše upanje v bodočnost našega naroda. To upanje tudi opravičuje cilj, ki ga ima naš narod. Ta cilj je: Kot gospodar na svoji zemlji, upravljajoč v njej vse razmere in posle avtonomno po lastnih načelih in po izvoljenih zastopnikih ljudstva, bo naš narod na vseh poljih ustvarjal kulturne vrednote ter bo luč izobrazbe in prosvete nosil med vse stanovne in sloje in njihove člane.

K temu pa je potrebno to, kar Baldwin povdarja kot tretji pogoj: ljubezen do dela. Delo je moralna dolžnost, ki je človeku naložena od Stvarnika. Delo je ona sila, ki ustvarja vrednote na vseh poljih. Brez dela ni ne materijalnih (tvarnih, gospodarskih) ne duševnih vrednot. Brez njega ni sredstev za telesno življenje, brez njega ni duševnega gibanja in napredka. Če samo dejstvo, da narod ljubi delo, je dokaz, da je ta narod kulturn ter da zavzema častno mesto v krogu naprednih in izobraženih narodov. Narod, v katerem se je vgnedila lenoba, je obsojen na nazadovanje in propad. Tako uči zgodovina. Vzgajati narod in zlasti mladino k ljubezni do dela, je velika naloga, ki jo mora izvrševati naša izobraževalna organizacija.

To so smernice, v katerih se je vršilo ter se bo vršilo naše prosvetno delo med narodom. Naš cilj je plemenit in visok. Kdor ljubi naš narod, bo pristopil k nam ter bo pomnožil vrste požrtvovalnih delavcev za istinito prosveto in vsestranski napredek slovenskega naroda.

Stara slika.

Ko se je pretečeni petek po več kot enomesečnem odmoru zopet sestala narodna skupščina, se je takoj videlo, da je ostalo vse pri starem. Stara slika in novi boji za oblast. Demokrati so prišli v skupščino v silno bojevitim razpoloženju, samo da ta bojevitost ni naperjena proti krivicam, ki jih vlada dela državi in državljanom, temveč demokrati mislijo samo na to, kako bi si priborili nekaj mest na vladi. Ko so se v pododborih pretresali proračuni, so demokrati v mnogih nazadnjaških stvareh bili še hujši od radikalov. Tako so n. pr. z vso silo podpirali neznošni militarizem in le za to so skrbeli, da bi radikalom dovolj pokazali, kako potrebno bi bilo z njimi sodelovati. Tudi srbski zemljoradniki, katerim se sedaj prišteva tudi slabostojni Pucelj, se držijo demokratov ter vodijo na enak način in v istem pravcu boj proti vladi.

«Da, gospod!»

«Hvala! — Ali bi poskrbeli, da pride tole pismo čimprej naslovljencu v roke?»

«Da, gospod!»

«Ne vem, če bo kaj odgovora. Vsekakor mi naj sel takoj sporočiti, kako je opravil!»

«Da, gospod!»

Sluga se je nemo poklonil, odšel in tiho zaprl vrata za seboj. Tako znajo vrata zapirati le ljudje, ki so se dolgo vadili v tem poklicu.

Zares, v tem hotelu je bila doma «nemotnost» ter «mir in tihota». Vse drugače je bilo nego tam «Pri solncu» —!

Z zadovoljnim vzdihom je sedel Aleš v svoj udobni naslonjač.

Aleš Blaž je vedel, da ga svet ceni. Pa to kar je danes bral v časopisih, to je presegalo tudi skrajne meje najbolj domišljavega pisatelja. Zares, človek še le po svoji smrti zve, koliko je vreden —.

Velik prijatelj časopisov Aleš nikdar ni bil. S politiko se ni bavil, druge dogodščine in novice pa ga tudi niso mnogo zanimale. Kritike se ni bal. Se mu je tudi ni bilo treba bati. Vkljub svoji plahosti v občevanju je imel o vrednosti svojega delovanja in svojih del lastno, sicer jako skromno, pa neoporekljivo sodbo, kakor vsi dozoreli duševni delavci. Običajne kritike, pa najsi so ga grajale ali hvalile, so bile po njegovem mnenju preračunane za ljudske mase, narekovali so je osebni ali drugi oziri, le umetniški ne. Take kritike so mu izvabile kvečjemu pomilovalen smehljaj.

Zato tudi od svojih posmrtnic ni nič posebnega pričakoval. Vsakdanji stavki, običajna hvala, domišljavo

Ob otvoritvi skupščine sta bili jasno opredeljeni dve skupini: radikalna, ki sedi na vladi ter se hoče na vsak način tudi obdržati, njej nasproti pa skupina demokratov in zemljoradnikov, ki bi radi radikalno vladno izpodirjali ali pa delili z njo oblast. Na obeh straneh je enaka oblastiteljnost in enaka brezbriznost za težki položaj naroda in države. Nemci in Turki iz južne Srbije so še vedno privešek in pomočnik radikalne vlade in tako lahko rečemo, da se samo proticentralistična opozicija briga za narodne težnje, dočim je vse drugo popolnoma zaglobljeno v svoje strankarske zadeve in posle.

Po zaslugah radikalije in policajdemokracije je pri nas parlament že davno nehal biti to, kar se drugod razume pod tem imenom. Zelo značilen je pouk, ki ga je Pašič dal svojim poslancem pred zasedanjem skupščine. Vlada bi rada do konca tega leta spravila proračun pod streho in Pašič je dejal poslancem: »Če ga ne spravite skozi, pa lahko greste domov!« To se da razumeti in povedati z drugimi besedami: Glasujte, kakor vlada ali ministri hočejo, če pa nočete tako glasovati, vas pa pošljemo domov ter vladamo sami. To vladino naziranje in stališče se kaže do malega že v vseh vladnih predlogih. Tako je skupščini predložen zakon o najetju francoskega posojila od 300 milijonov frankov za oboroževanje z dodatkom, da bo ministrski svet sam odločeval o vsem tem, kar naj se nabavi za ta denar. Taki vladni predlogi in tako postopanje bi povsod drugod vzbudilo silno ogorčenje, pri nas je pa vse to že čisto udomačeno in največja nesreča za našo državo je slepost večine narodne skupščine za visoki pomen zgodovinskih oblik in dejstev v ljudski duši. Izbrisati tisočletni zgodovinski razvoj preko noči, odpraviti od danes do jutri skozi stoletja preizkušene in po svojem bistvu točne, sigurne in čiste upravne ređe ter jih nadomestiti s pomanjkljivimi in nedoslednimi novimi, ki vrh tega puščajo odprta vrata samovolji in sebičnosti odločujočih organov, mora odvracati vse sloje naroda, ki je bil vzgojen v načelu enakosti vseh pred zakonom, od novega upravnega reda in njegovih povzročiteljev. Nedostatke in neenakosti uprave mora plačati koncem koncev narod in vedno samo tisti del, ki izvršuje zvesto in točno svoje dolžnosti napram državi. V vladi in vladni večini imamo vse polno ljudi, katerim je nepristranost in enakost pred zakonom španska vas in srbijanski politik misli vedno le na svojo stranko in pa na to, kako bo z oblastnega mesta nagradil svoje sorodnike in prijatelje, da ga bodo še vnaprej podpirali in pustili vladati. Radikali in demokrati se razumejo samo na politično trgovino in odkar niso več skupaj na vladi, se kregajo in napadajo ob vsaki priliki. Ko so se v narodni skupščini iznašale raznovrstne pritožbe radi protizakonitega in nasilnega postopanja, se je med radikali in demokrati takoj raznel oster prepir, padla pa ni niti ena beseda, ki bi obsodila nasilje kot tako, temveč vse se je sukalo samo okrog tega, kar je kak radikal napravil demokratu, ali pa demokrat radikal. Bivši notranji minister demokrat Pribičević se je spopadel s sedanjim notranjim ministrom radikalom Vujičićem. Drug drugemu sta očitala državi škodljivo delo, demokrati so vpili nad radikali, da so oni upeljali čisto turško upravo v državi, radikali so odgovarjali, da so to oskrbeli že poprej demokrati in najzalognejši del stare slike je bil pa ta, da se eni in drugi ne brigajo za to, da je naša uprava slabejša kot turška, ali da bi se morala odpraviti.

Spominjajte se Dijaške večerje!

grajanja, članki, kakršne imajo časnikarji pripravljene za vse take slučaje, — kaj bo neki druga v njih —?

Površno bo pregledal časopise, jezil se bo nad njimi, ali pa se jim bo smejal. Tako si je pravil.

In s temi mislimi je segel po listih.

Toda že prvi pogled vanje ga je presenetil tako hudo, da je kar poskočil. Učinek je bil naravnost telesno občuten. Srce mu je glasno udarilo, kri mu je šinila v glavo. Od pete do temena so mu zadregetali živci.

Zavedal se je svojih zmožnosti, moči svojega duha, toda nikdar ni stavil samega sebe v eno vrsto z duševnimi velikani svojega domačega planeta. Zdelo se mu je, da je slava, ki mu jo ljudje dajejo, drugačna nego slava drugih velikih mož, umetnikov in pisateljev, da je manj vredna, da je le površna, pretirana sodba ljudskih mas. Nikdar si ni domišljeval, v kljub priljubljenosti, ki so jo uživala njegova dela, da je tudi on eden izmed velikih duševnega dela —.

Danes pa so se mu odprle oči. Njegove posmrtnice so mu dokazale vso veličino njegove slave z neoporekljivo silo.

Vsi listi so izšli črno obrobljeni! Posebno velike, debele črke so naznanjale svetu njegovo smrt! Črez vso širino časopisov so segali naslovi! »Smrt našega največjega pisatelja!« — »Nenadna smrt Aleša Blaža!« — »Veliki ženin je umrl!« — »Prerana smrt velikega moža!« — »Domovina žaluje!« — »Nenadomestljiva izguba!« — »Globoka žalost zagrinja Evropo!« — »Pretužna novica je hud, bridek udar za vsakogar, ki je ljubil našega Aleša!« — Tako so pisali listi in prekašali drug drugega v sili izrazov in v debelosti črk.

Mravljinci so lezli Alešu po hrbtu. Tule je sedel, sam, zaprt v svojo sobo, človek kakor vsi drugi, — in domovina, da, Evropa je jokala za njim. Čul je njen jok.

FANTJE, MOŽJE!

Ali ste se že odločili, da pridete na

NARODNO-GOSPODARSKI TEČAJ,

ki se vrši letos

o Božiču, dne 27., 28. in 29. decembra 1923 istočasno in z istimi predavanji

v Mariboru in v Celju?

V Celju bo vodil tečaj g. dr. Korošec, v Mariboru pa g. dr. Hohnjec. Predavali bodo razun omenjenih dveh voditeljev, izbrani govorniki iz Ljubljane, Maribora in Celja. Predmet 20 predavanj bo: 1. Narodno gospodarstvo. 2. Domače gospodarstvo. 3. Mestno gospodarstvo. 4. Narodno-državno gospodarstvo. 5. Svetovno gospodarstvo. 7. Družina — dom. 8. Občina. 9. Narod. 10. Država. 11. Zveza narodov. 12. Stanovi Cehi (obrtniški stan). 13. Kmetijski stan. 14. Delavski stan. 15. Kmetijska proizvodnja. 16. Denarstvo. 17. Trgovina. 18. Promet. 19. Gospodarske krize. 20. Kultura.

Ker homo mogli sprejeti samo določeno število udeležencev, opozarjamo vsa naša društva in zveze pa tudi posameznike, da takoj pošljejo prijave. Vsi, ki se bodo udeležili tečaja v Celju, naj pošljejo prijave na tajništvo Slovenske ljudske stranke v Celju, hotel Beli vol; oni pa, ki pridejo v Mariboru na tajništvo Slov. kršč. soc. zveze v Mariboru, Tiskarna sv. Cirila. V prijavih navedite: 1. starost; 2. predizobrazbo (šolo); 3. poklic udeležencev; 4. ali želi skupno stanovanje. (Stanovanja bodo brezplačna). s prijavo se vsak obveže, da bo vztrajal vse tri dni na tečaju.

Slov. kršč. socialna zveza v Mariboru.

Prej je rekviriral živino in žito...

Doba, ko se je med svetovno vojno slovenskemu kmetu po rekvizitorjih odvzemala živina, je bila ena najhujših v zgodovini našega naroda. Nočemo znova opisovati vseh težav in težkih ur, ki jih je tedaj moral prestati slovenski kmet in delavec. Od ust so neusmiljeni vodje rekvizicijskih čet odtrgavali starim ljudem in otrokom grizljaj kruha. Nobena prošnja osirotelih žen, ki so same gospodarile na kmetijah, ni pomagala. Trdosrčni vodje rekvizicije na Slovenskem Štajerskem so bili neizprosni. Opozarjamo samo na slučaj v Forminu blizu Ptujja, kjer so razdražene kmetice, njih hčerke in delavke same v togoti nad brezsrčnim odvzemanjem živil in živine napravile obupen čin. Prišlo je do krvavega dogodka. Vsega tega so več ali manj bili sokrivi oni, ki so hoteli z rekvizicijami čimveč dobiti za nadaljevanje vojne.

Na Slov. Štajerskem je vodil več časa rekvizicije nek nemški oficir. Bil je neusmiljen, kakor kamen na cesti. Iz Celja ven je vodil pohode v kmetске hiše v spremstvu orožnikov in vojakov. Kot pomočnik mu je stal ob strani oficir-Slovenec imenom Sancin.

Ko je Nemeč (menda se je zval Erhardt) bil radi prevelikega odiranja naših ljudi vendarle odstavljen, je avstrijska vlada imenovala za njegovega naslednika oficirja Sancina. Spoznala je, da se je pri nemškem

Ogromna, neštevilna družina njegovih bravcev je žalovala za svojim prijateljem, vsak posameznik je čutil, kot bi bil izgubil ljubo, drago osebo, predmet svojega občevanja, svoj vzor —.

Svet je umolknil v nemi tugi —.

Aleša je pretreslo.

«Zdi se, da sem res bil — velik», je govoril sam s seboj. Presenečen, srečen je bil. Da, srečen! «Končno, res je nekaj na tem, če človek ustvari kaj velikega —. In ljudje znajo ceniti dobro stvar —. Ljudske mase niso tako nerazsodne, kakor sem mislil —. Storil sem pač, kar sem mogel. Dejstvo je le, da sem bil vaju svojega dela in da ga vsled tega nisem visoko cenil.»

Kolikormogoče skromno je govoril te besede.

Seveda ni mislil več na to, da bi le površno pregledal časopise. Niti ene vrste, niti ene besede ni hotel izpustiti.

Vse ga je hvalilo. Časnikarji so sami sebe prekašali. Prave orgije so počenjali z njegovim imenom. V svoji skromnosti se je skušal prepričati, da je stvar menda nekoliko pretirana, pa v svoji strogi stvarnosti se je vprašal: «Končno — kaj pa morejo reči zoper mene?» Neomejena hvala je dolgočasna, da, sumljiva, si je pravil. Toda videti je bilo, da uredniki res tudi tako mislijo, kakor so zapisali. Njihova hvala je donela odkritosrčno.

Nikdar v življenju še ni bil tako zadovoljen z vesoljnim svetom in s samim seboj. Skorajda je bil potolažen nad izgubo, ki mu jo je zadjala smrt malopridnega Hinkota.

Znan slovstvenik — poznal ga je — mu je napisal obširen članek o njegovih delih. Po vrsti jih je ocenil in posebej hvalil bistro opazovanje življenja, ki je lastno piscu, pikro ironijo, ki je njo bičal izrodke družbe in pregrehe posameznikov, ter prišel do zaključka, da je

predniku dovolj naučil, kako se mora slovenskemu kmetu in batarju odvzemati čim več živine, žita, moke krompirja in masti.

«Hauptmann» Sancin je res vodil zadnjo, najhujšo dobo svetovne vojne vse rekvizicije na Slovenskem Štajerskem. Nemška, avstrijska vlada ga je za ta rabeljski posel smatrala kot najsposobnejšega. Nobene pritožbe proti odvzemanju najpotrebnejših stvari niso izdale nič. Njegovi rekvizitorji so odgovarjali: «Če hočemo, da se vojna srečno nadaljuje in konča, moramo imeti za vojaštvo meso in kruh.» In zaman so bile prošnje, pritožbe in solze ubogih gospodinj in starčkov. Nikogar ni so vprašali, kar vzeli so... Vprašamo vas ljudje iz tiste dobe: Ali ni bilo tako? Za pričo kličemo ljudi iz Formina in vseh občin na Slov. Štajerskem!

In glejte! Tisti, ki je zadnja leta svetovne vojne iz Celja ven komandiral rekvizicije, je že par let od Pucelja postavljen k vodja oddelka kmetijskega ministrstva v Ljubljani. Pucelj in Sancin delita podpore za kmetijstvo v Sloveniji, nastavljata živinozdravnike in potovalne učitelje. To oddeljenje, kojega vodijo do malega sami Puceljevi samostojneži, prepoveduje živinske sejme in jih dovoljuje, kakor hoče.

V finančnem odboru državnega zbora v Beogradu se sedaj razpravlja o državnem gospodarstvu in upravi. V imenu slovenskih poslancev je poslanec g. Franjo Zebot dne 26. novembra med drugim, kakor poroča «Slovenec», povedal radikalnim srbskim ministrom v brk, kake ljudi ima vlada v Sloveniji postavljene na čelu državne uprave. Med drugim je izrekel tudi te besede: «Na čelu odseka za kmetijstvo v Sloveniji stoji mož (Sancin), ki je kot avstrijski oficir vodil za časa vojne rekvizicijo živine in živil na Slov. Štajerskem.» Naš poslanec je hotel s tem samo očitati sedanji beograjski vladi, da še celo daje nagrade (v obliki visoke plače) ljudem, ki so pomagali podaljševati vojno. Ker je naš poslanec razkrinkal vse to, je Pucelj «Kmetijski list» v zadnji številki napadel g. Zebota. A čujmo: Niti z eno besedo Sancin v «Kmet. listu» ne upa odgovoriti, kako je vodil rekvizicijo. Slaba vest!

Take ljudi je spravil Pucelj na visoko mesto. Svoje-ga zeta Štiblerja in rekvizitorja Sancina je djal h koritu. Srbska radikalna vlada pa še naprej drži Puceljeve rekvizitorje. Pod enim klobukom igrajo Pašič in Puceljevi samostojneži!

Živinski seimi.

Poziv občinskim uradom.

Od vseh strani prihajajo pritožbe: Zakaj se ne otvorijo živinski seimi. Naši poslanci so se za stvar pobrigali in nam poročajo sledeče:

Po veljavnem starem avstrijskem zakonu o živinskih kužnih boleznih, se morajo prepovedati živinski seimi in razstave živine do tedaj, dokler kuga ne preneha in dokler ni to uradno ugotovljeno. Ta zakon še velja sedaj, ker za Jugoslavijo ni sklenjen nov zakon o kužnih boleznih.

Ko obolela živina ozdravi, je dolžnost gg. županov, oziroma obč. uradov, da napišejo zapisnik in ga pošljejo okrajnemu glavarstvu s prošnjo, da proglasi živinsko kugo v dotični občini kot ugaslo. Žalibog moramo povdariti, da večina občinskih uradov tega ne stori tako kmalu.

Vzemimo samo slučaj okuženja živine v mariborskem političnem okraju. Občine, v katerih je slinovka

Aleš Blaž «neoporečno največji pisatelj, kar jih je kdaj rodila domovina, da, eden največjih v svetovnem slovstvu. In zato je», tako je pisal, «tembolj čudno in neverjetno, da kraljevska akademija prosvete ni storila svoje dolžnosti! Da ni kupila njegovih del, da ga ni imenovala za častnega člana, to je škandal, to je nedopusten naroden greh! Kaj neki počenjajo ti okosteli starci, ki si domišljujejo, da so sodniki črez vesoljno narodno prosveto?» se je hudoval. «Seveda, kdor ne zahaja med nje, tega ne poznajo, kdor se ne strinja z njihovimi zastarelimi, preživelimi nazori, ta zanjo ni umetnik, ni kulturni delavec. Čas je že», je vzkljnil pisec članka ob koncu, «čas je že, da se na korist kulturi in domovini taki ljudje umaknejo v zaprašeni kot, kamor spadajo, in dajo mesta mlajšim močem zdravih modernih načel in širokega obzorja!»

Aleš je čutil grenko zadoščenje ob teh besedah. Pa vzbudile so mu spomin na razočaranja, ki je je doživel, na siromašno življenje, na kruhoborstvo, kateremu so morali služiti njegovi ideali, na zrušene in zakopane velike cilje, ki jih ni mogel udejestviti, — na vse kar je domovina zagrašila nad njim in pikro se je nasmejal.

«Seveda, sedaj, ko sem umrl, sedaj prihajajo —! Prej pa ni bilo nikogar, ki bi se bil spomnil človeka Aleša Blaža —!»

Neki člankar je obžaloval, da skoraj nič ni znane-ga iz življenja velikega pokojnika. «Njegova dela poznamo, med nami živijo, — ustvaritelj sam pa nam je popolnoma nepoznan. Nikoli ni prišel med nas. V našem mestu stoji njegova rojstna hiša, razdrta in zane-marjena je, in le toliko jo je rabil, da je prišel umreti vanjo —. Zdi se da je bil samotar v življenju, posebež, čudak —. Taki so vsi zares veliki duhovi.»

(Dalje prihodnjič.)